

בטיחות ילדים: בדיקות (לא) ראויות

כיצד מגיבה
עירייה, כשבחצר
גן הנתון באחריותה
מתגלים מוטות ברזל
המכוסים בחול

מאמר רביעי (ואחרון) בסדרה
בנושאי קידום בטיחות הילדים.

מאת יעקוב שלין

הנושא בו עוסק המאמר אינו בתחום עיסוקנו המקצועי הישיר, אך יש לו נגיעה לכל בית במדינה ולכל לב. הדברים המובאים כאן הם בשם אומנם ואנו מצפים לתגובותיכם והארותיכם לגבי הנושאים והמסקנות שהעלה הכותב ברשימתו

לאחר בין השאר גם מפגעים סמויים, ומבעוד מועד? מדוע להמתין עד לפגיעה של אחד הילדים כדי לבצע בדיקה ראויה (אם צריך גלאי מתכות לגילוי מפגעים סמויים, יהי כן). האמנם משך בדיקות הבטיחות אינו רלוונטי? ואם מי מהקוראים חושב שבעקבות המקרה בדקה העירייה מיידית וביתר תשומת לב את חצר הגן הספציפי או את חצרות יתר מוסדות החינוך בתחומיה, הוא עלול להתבדות.

פתרונות אפשריים

מדוע לא להגדיר, כפי שנהוג במכון התקנים, לכל סעיף בדיקה זמן תקן משלו (שעתון: משך ביצוע ממוצע), שבהתבסס עליו תיקבע עלות הבדיקה שתשולם למבצע הבדיקה המסוימת בפועל? מדוע לא לפרט את כל הבדיקות ההכרחיות הנדרשות, אלו שבלעדיהן לא ניתן לסכם את מצב הבטיחות במקום, כסעיפי בדיקה מוגדרים, בפורמט אחיד של רשימת בדיקה - "ציק-ליסט", שתעודכן באופן שוטף בהליך סיעור מוחות ובתיאום עם מבצעי הבדיקות בפועל. הגישה כיום היא שיש ותמיד יהיו בדיקות נדרשות שלא יצוינו בכתב, כי המציאות מורכבת והיא תמיד מעל יכולתו של אדם לפרט אותה. מדוע

התוצאה: ילדינו חשופים לסיכון גבוה יותר, ונפצעים ממפגעי בטיחות וליקויי בטיחות שלא התגלו. לדוגמה: באביב 2008 שיחקו ילדים בחצר המשחקים של גן ילדים. ילדה בת 5 וחצי נפלה ונחתכה בברך ממוט ברזל מרובע וחד (בסיס עיגון של סככה או מתקן אחר שפורק מהמקום בעבר). אלמנט הברזל היה קבוע בתוך יציקת בטון ומכוסה בשכבה דקה בלבד של חול (בדוח הפציעה, שמולא רק לאחר התערבות האב, נכתב: "נשרטה בלבד"). הילדה הראתה לאביה מוט ברזל בולט נוסף בחצר המשחקים בגן. האב הראה את המפגעים לצוות הגן. אנשי הצוות טענו שהתריעו על הסיכון כבר מספר פעמים בפני העירייה, עד שהתייאשו ("הגן לא דיווח על ברזלים בחצר" כתב מאוחר יותר גורם מוסמך בעירייה בתשובה לפניית האב). האב פנה לעירייה שוב ושוב. בין יתר התשובות שקיבל (כשקיבל): "כמובן קשה לצפות מסוקר בטיחות או גננת בשטח לאתר מפגע שמכוסה בחול מבעוד מועד". וגם: "את החצר לא בודקים עם גלאי מתכות ולא ע"י מישוש כל פינה. זמן הבדיקה לא רלוונטי".

השאלות המתבקשות מהמקרה הנ"ל ומדומיו: לשם מה מבוצעת בדיקת בטיחות אם לא כדי

משך בדיקת בטיחות במוסד חינוכי נקבע ע"י משרד החינוך, ועומד על כשעתיים וחצי לבית-ספר וכשעה ורבע לגן ילדים. במשרד החינוך מודעים לכך שאפשר לבדוק מוסד גם "במשך שבוע ויותר", אך על פי גישת העוסקים בנושא הדבר אינו מעשי ואינו אפשרי בשל משאבי המדינה המוקצים לנושא. לדוגמה: באחד האסונות הידועים יותר, נפלה תלמידת כיתה ג', בת 9, מחלון כיתה בבית הספר. התלמידה מתה מפציעה. בהכרעת הדין צוין, כי ביקורות הבטיחות בפועל נמשכו שעות אחדות, כולל זמני נסיעות וכתובת הדוח, בעוד שפרק זמן סביר לביקורת מקיפה הוא לפחות יומיים לבית ספר.

הבעיה: בדיקות הבטיחות המבוצעות הן חלקיות, אינן מאפשרות לזהות בזמן את כל מיפגעי הבטיחות הקיימים ולכן ממציאה לא משקפים את מצב הבטיחות האמיתי הקיים במקום שנבדק.

הכותב הוא M.Sc. בניהול והנדסת בטיחות, אב לשני ילדים צעירים, מתמחה בבטיחות ילדים. דוא"ל לתגובות ולהצעות: k@yessafety.com

לא לבצע בכל מוסד חינוכי (ובמקום ציבורי בכלל) בדיקה אחת מלאה, מקיפה ויסודית, ישור קו לזיהוי של ליקויי הבטיחות ומפגעי הבטיחות הגלויים וגם הסמויים? לאחר ישור הקו ניתן יהיה לבצע בדיקת בטיחות מצומצמת יותר, שסעיפיה יוגדרו מראש, לפחות פעם בשנה, ובדיקות נקודתיות רלוונטיות יבוצעו עם כל שינוי שיבוצע או שזוהה במבנה, במקום, בתכולה, בפעילות וכו'.

בנוסף, אולי ראוי לשקול גם החלפה יזומה של בודק הבטיחות מעת לעת, לריענון: זוג חדש של עיניים בוחנות, שיוודא כמובן גם טיפול בליקויים ובמפגעים קודמים, ואשר עשוי לזהות גורמי סיכון שנעלמו מעיני בודקים קודמים, שהרי "דברים שרואים מכאן לא רואים משם".

סיכום

המאמר הראשון (גיליון 321) הציג את היקף "מגיפת" היפגעויות הילדים בארץ, תוצאותיה

והשלכותיה, עמד על חובתו של כל אדם למנוע נזק והציע מספר מהלכים פשוטים וזולים להגנה על ילדינו מפני פגיעות.

המאמר השני (גיליון 322) דן בניגוד העניינים הקיים בעת ביצוע בדיקות בטיחות במוסדות חינוך, והעלה פתרונות אפשריים לבעיה. המאמר גם הציג דוגמאות לכללים של זהירות ראויה שמועלים בבתי המשפט - ושלמרבית הצער אינם מגבירים את רמת הזהירות בחברה. המאמר השלישי (גיליון 323) העלה את בעיית היעדר הכשרתם הראויה של עובדי ההוראה (ושל ההורים) בנושא בטיחות ילדים.

במאמר זה, הרביעי והאחרון, עמדנו על הבעייתיות שבבדיקות המבוצעות במוסדות החינוך, הדגמנו בעיית דיווח על היפגעויות ילדים, כמו גם התחמקות והתעלמות של עירייה ממפגעי בטיחות קיימים במוסד חינוכי שבאחריותה, והצענו פתרונות אפשריים לבעיה.

כעת, נעצור לרגע לחשוב ולשאול את עצמנו: האם היפגעויות ילדים הן רק מגיפה? האומנם יהיה זה מוגזם מדי להתייחס לגורמים לפגיעות כאל "התעללות" בילדים? שהרי התעללות מוגדרת כהתנהגות קשה ואכזרית (משמעות הפועל to abuse היא: to use or treat so as to injure, hurt, or damage).

האם ההתעלמות מהמציאות לא יכולה להיות משולה להתייחסות שנועדה לפגוע בילדינו? הייתכן כי כל המתנה היא התעלמות נוספת, חוסר מעש המאפשר, למעשה, את המשך ההתעללות בילדינו?

מאמרים כמו אלה בוודאי לא ישנו את המציאות העכשווית, אך הלוואי ויהיו "קול קורא" שישפיע על העתיד להתרחש - ובמושגי הבטיחות שאנו מכירים על העתיד להיגרם!

סידרת המאמרים מוקדשת לכל הילדים באשר הם, לילדים שכבר נפגעו, ולזכר הילדים שנהרגו.

על תאונות עבודה קטלניות ב"אם הקבוצות"

מאת ש.ג.

תגיה א', המכונה "אם הקבוצות", שוכנת בקצה הדרומי של ימת כנרת, כ-10 ק"מ מדרום לטבריה, בתחום המועצה האזורית עמק הירדן. בזמנו הציג **יוסף בוסל** (מהוגי הדעות של הקבוצה בפרט ושל הציונות בכלל) את השם דגניה, על שם חמשת מיני הדגנים שהמתיישבים גידלו במקום. המייסדים, חברי "הקומונה החדרתית", שאפו להקים ישוב עצמאי של פועלים עבריים על אדמות הלאום, יישוב שיתופי, ללא מנצלים וללא מנוצלים.

הקמתה של דגניה יצרה מתכונת חדשה של התיישבות, ה"קבוצה", המבוססת על עקרונות של עבודה עצמית, ניהול עצמי, עבודת אדמה, שותפות וקירבה הדוקה בין החברים. בדגניה גם יוחסה חשיבות לגרעין המשפחתי ולכן לא הונהגה שם לינה משותפת של הילדים.

בקבוצה היתה עבודה שכירה, מפני שהחברים ידעו שאין בכוחה של קבוצה מצומצמת להחזיק בכל ענפי המשק.

"חצר הראשונים" של הקבוצה נבנתה בשנת 1912, בעת שהמייסדים התיישבו במקום הקבע שלהם.

תאונת עבודה במהלך סלילת כביש

כביש 90, הארוך בכבישי הארץ, ממטולה לאילת, בקטע שבין טבריה לצומת צמח, עובר על פני גשר החוצה את נהר הירדן, הזורם בדרכו לים המלח. סמוך למוצא הכנרת לירדן קיים סכר שבמקורו נועד לווסת את יציאת המים מהכנרת, בהתאם לכמויות המים הדרושות למפעל החשמל של רוטנברג בנהריים. סכר זה, מוכר לנו מזמנים עברו, כשהיה נפתח לצורך

הורדת מפלס הכנרת, כאשר זה התקרב אל הקו העליון והיה מציף את הטילת של טבריה ואזורים נוספים (היו ימים כאלה). לשם הגברת זרימת המים העמיקו, בשנות השלושים של המאה הקודמת, עובדי חברת החשמל, בהנהלתו של **פנחס רוטנברג**, את אפיקו של הירדן באזור זה וכך נערמה שם ערימת סחף נקי, זיפוף, באיכות טובה. ערימה זו התנשאה במקום שבו מוצבות בימינו משאבות המים של חברת 'מקורות', סמוך לצומת המוביל לדגניה.

ביום א' אב תרצ"ט, 17.7.1939, העמיס **אברהם לנדא**, 'טורי', כפי שכונה בפי חבריו לקבוצה, זיפוף בעזרת את חפירה, בעבודה ידנית, מבסיס אותה הערימה אל עגלה הרתומה לזוג פרדות, לצורך עבודות בנייה בדגניה. לפתע התמוטטה הערימה, קרסה וקברה תחתיה את 'טורי', שנפגע אנושות ומת מפצעיו בבית החולים בטבריה (אותו הקים בשנים ההם דר' **ד. ו. טורנס**, מטעם הכנסיה הסקוטית).

'טורי' היה בן 27 במוותו והוא נקבר בבית העלמין של דגניה א', בסמוך ל**ד. גורדון** ויוסף בוסל.

עוד תאונת עבודה בקבוצה

דגניה א' שוכנת סמוך לכנרת, והירדן מהווה מקור מים זמין לאחד מענפי החקלאות שלה - בריכות הדגים, שמפרידות ביניהן סוללות עפר רחבות.

החולד הוא מכרסם החופר מנהרות מתחת לפני הקרקע בעזרת כפות רגליו הקדמיות וראשו השטוח במטרה למצוא שורשי צמחים, פקעות ובצלים המשמשים לו למזון. במקרה שלפנינו יצרו חפירות החולד רשת של מנהרות בבסיס סוללות העפר, המנהרות נפרצו בלחץ

המים וגרמו להתרוקנות הבריכות, לתמותות הדגים ומכך גם לנזק כלכלי כבד ביותר. במאבקם בחולד השתמשו עובדי המדגה במלכודת קטלנית: הם זיהו את תלוליות העפר שדחף החולד אל מעל לפני הקרקע, סילקו אותן, חשפו את קצה המנהרה והכניסו לתוכה צינור טעון בכדור ציד עם מנגנון דרך. מנהרה פתוחה גורמת לשינויים בתנאי הטמפרטורה והלחות בתוכה. החולד חש בכך ומיהר לחסום את הפתח. הוא חזר לסביבת פתח המנהרה ודחף את תלולית העפר במטרה לחסום את הפתח. התלולית לחצה על המנגנון הדרוך, שירה את כדור הציד לתוך המנהרה והחולד המזויק שוב לא הזיק.

נוהל הבטיחות שהתקיים בזמנו קבע, שאם כדור הציד לא נורה מסיבה כלשהי, יש לפרוק את הכדור מהצינור במקום, ורק לאחר מכן להחזיר את הצינור אל המחסן. הפעם מישוהו התרשל, לא מילא אחר הוראות הבטיחות והמלכודת הטעונה והדרוכה הוחזרה כמו שהיא למחסן, בניגוד להוראות הבטיחות.

ביום ט"ז באייר תש"ט, 15.6.1949, לקח **יוסף פיין** (בן למשפחת פיין, מראשוני המושבה מטולה, שבנו **מוטי הוד** נודע לימים כמפקד חיל האוויר במלחמת ששת הימים) את אותו צינור טעון ודרוך מהמחסן, בכוונה להשתמש בו. גם הוא, מתוך חוסר זהירות, לא קיים את הנוהל המחייב לבדוק את מצב הצינור לפני עיסוק בו. הוא לחץ את הצינור לבטנו כדי לטעון כדור ציד ולהכניסו לפעולה. כדור הציד הראשון, שלא נפרק מהצינור לפני שאוחסן, נורה וחדר לבטנו של יוסף פיין, שנהרג והוא בן 46. גם הוא הובא לקבורה בבית העלמין בדגניה א'.